

Ny bok skildrar Halmstads teaterliv

I år är det 60 år sedan Halmstads Teater invigdes. Jubileet uppmärksammas med en bok som är skriven av Halmstads Teaterhistoriska Sällskap och utgiven av Gamla Halmstad.

”Plats på scen - Teaterliv i Halmstad” ger ett axplock ur vad som förekommit på Halmstads Teater, men vi kan också läsa om teater och kulturevenemang ännu längre tillbaka i tiden.

Nästan hundra år innan dagens teaterbyggna kom till startade den första fasta teaterscenen i Halmstad. Den historien är kanske inte så känd i dag, men det spännande ämnet ägnas ett par kapitel i boken.

Arenateatern, Stenbocksamatörerna och Hallarnas Skådespelarlag får också

sin historia tecknad. Liksom Halmstadrevyn, som säkert många Halmstadbor förknippar med Halmstads Teater.

Sven-Uno och Palle spred glädje i vår stad under en lång följd av år. Revyn är väl dokumenterad i boken och läsaren får många muntra tillbakablickar.

Halmstads Teaterhistoriska Sällskap, som är en sammanslutning utan styrelse eller stadgar, består av fem medlemmar: Ulf Andersson, Jan Håkanson, Lennart Lundborg, Ingegerd Sahlström och Mats Virack. I boken medverkar

också Hans Cronheim med berättelser om film.

Vid årsmötet presenteras boken av Ingegerd Sahlström, som är en av författarna. Årsmötesdeltagarna blir de första att kunna köpa den.

Officiell lansering av boken sker i november i samband med teaterns 60-årsjubileum.

Stefan Gustafsson

*Välkommen till årsmöte
den 7 oktober kl 18.30 i Immanuelskyrkan
Strandgatan 20*

Tre örlogsfartyg nedanför gamla Rådhuset.

Halmstad- Sjöfartsstaden

Anders Bergenek föreläser.

Filmvisning.

Därefter följer årsmötesförhandlingar.

Galgberget. Foto: Christel Ek

Höstens vår

Nu är den stolta vår utsprungen,
den vår de svaga kalla höst.
Nu blommar heden röd av ljungen
och vitt av liljor älvens bröst.
Nu är den sista visan sjungen
av sommarns kvinnligt veka röst;
nu stiger uppför bergens trappa
trumpetarn storm i dunkel kappa.

Fridolins Lustgård och Dalmålningar på rim (1901)

Av Erik Axel Karlfeldt

100 år sedan första världskriget bröt ut

Den 28 juni 1914 sköts den österrikiske tronföljaren Franz Ferdinand med maka ihjäl i Sarajevo av en serbisk nationalist. Skotten i Sarajevo ledde till att Österrike-Ungern den 23 juli förklarade Serbien krig. Snart var Tyskland, Ryssland, Frankrike och England in-dragna och första världskriget var ett faktum. Kriget ritade om Europas karta och kom att kosta minst 10 miljoner människoliv.

Även Sverige mobiliserade och i Halmstad samlades beväringar på I 16 och landstormsmän inkvarterades i Västra folkskolan (Brunnsåkersskolan). Man övade på Aleslätten och höll vakt längs kusten.

De flesta var dåligt rustade för ett liv i fält och en kvinnokommitté startade insamling av begagnade kläder, skor och filtar. Det stickades strumpor och

halsdukar inför vintern och det ordnades penninginsamling.

Många familjer fick det svårt med försörjningen när mannen blev inkallad. Fattigvårdsstyrelsen ställde upp med 10 000 kr för de värst nödställda. Vid krigsutbrottet blev människor oroliga för sina besparingar och vid Sparbanken köade många för att ta ut sina pengar. Det blev rusning till livsmedelsaffärerna och de som hade pengar hamstrade varor. Det ledde till att priserna steg snabbt, exempelvis höjdes mjölpriset från 37 till 65 öre per kilo.

I Halmstad lagrades 45 000 kilo fläsk i spekulationssyfte, medan folk svalt.

Arbetslösheten ökade och bristen på mat utlöste 1917 en stor hungerdemonstration med uppvaktning för landshövdingen. Ransoneringskort infördes och livsmedelskommissionen öppnade egen

försäljning. Under krigets sista år härjade spanska sjukan, en form av influensa som särskilt drabbade unga människor. Dödligheten var 25 gånger högre än vid en vanlig influensa och läkemedel och vaccin fanns inte. I Sverige dog runt 40 000 människor. I Halmstads stad med ca 18 000 invånare dog under hösten 1918 och våren 1919 omkring 130 personer i influensan och dess följsjukdomar.

Kerstin Wedin

Källor: Sven Aremar, 1914- första världskriget. Ur Staden-havet-människorna. 1993.

Marco Smedberg, Första världskriget. Historiska media 2014.

Halmstads Dödbok 1918-1919.

*I oroliga tider ökar spellusten.
Bilden av kön utanför Ahlbergs
bokhandel är tagen hösten
1917, då Drottningens
Centralkommitté bjöd ut lotter
till ett stort lotteri.*

När jag kommer cyklande längs Dragvägen mot centrum så känns det tomt. Najaden är borta, Tre hjärtan är på utflykt och istället är det biltrafiken på Slottsbron som dominerar platsen framför slottet.

Från mitten på 1800-talet och fram tills ångfartygen tog över var Halmstad en stor segelfartygsstad men idag finns ingenting kvar som minner om detta.

Tyvärr misslyckades alla ansträngningar att behålla Najaden i Halmstad och nu är hon på plats i sin nya hemmahamn i Norge. En tröst är att hon verkar bli bra omhändertagen där, man tycks där ha en helt annan förståelse för värdet av gamla segelfartyg. Första helgen i augusti genomfördes Dragvägens

maritima dagar för tredje året. Där medverkade Gamla Halmstad som vanligt och samma helg var föreningen inbjuden till en träff som anordnades av Facebookgruppen "Halmstad förr och nu".

Ordföranden har ordet

Bägge evenemangen uppskattade vår medverkan och vi fick möjlighet att marknadsföra Gamla Halmstad.

Sommarens höjdpunkt för Gamla Halmstad är dock Anders Bergeneks

årliga föreläsning om Halmstad för 50 år sedan. S:t Olofs kapell var som vanligt fullsatt och för er som missade föredraget kommer det en artikel i kommande årsbok.

Vi har en spännande höst framför oss, artiklarna till årsboken skall nu ha levererats och redigeringen påbörjas. Boken om Halmstad Teaters 60-årsjubileum kommer ut under hösten.

Vi arbetar också med nästa bok i serien om Halmstad industrihistoria som behandlar Wallbergs och Slottsmöllan, men den kommer inte att vara klar förrän efter årsskiftet.

Sven Johansson

Stuveriarbetare i Halmstads hamn

Halmstads hamn år 1917. Yttre hamnen med Halmstads slakteri i bakgrunden. I förgrunden en av Bolmenbanans små järnvägsvagnar lastad med pitprops och gruvstötter.

Stuveriarbetare i Halmstads hamn ca 1914.

Framlidne sjömannen, fiskaren och stuveriarbetaren Torsten Nilsson (1907-1998) vid Simmarevägen på Västra stranden berättade för Sven Aremar om arbetet på fartygen i hamnen under 1930-talet:

”Stuveriarbetarkåren bestod av 100 man, som vardera hade ett arbetsnummer i förhållande till sin anställningstid – den längst anställda hade nummer 1 och den sist anställda fick nummer 100.

I huset vid Tullkammaren fanns Stuveribolagets kontor och en samlingslokal. På anslagstavlan i lokalen satte stuveribasen varje morgon upp en kallelselista med beordring av arbetare till de olika fartygen i hamnen. Klockan sju på morgonen var det upprop bland de

närvarande stuveriarbetarna, och när någon inte infunnit sig, satte basen in närmaste man ur reserven. Vid frukost- och middagstid var det nya upprop för dem som inte fått något arbete för dagen men som nu kunde inträda i stället för någon som uteblivit.

Stuveriarbetaryrket gick ofta i arv från far till söner. Många var också besläktade med varandra på andra sätt genom ingifte. Det förekom ofta att stuveriarbetare före anställningen i hamnen ”gått på sjön” i ett antal år.

Stuveriarbetet var ett uppskattat yrke. Det gav stor frihet på arbetsplatsen, och ibland blev det en halv eller en dags ledighet utan alltför stor löne-minskning.

Ett lönesystem med ackord och skiftande uttagning till arbetet gav alla en i stort sett lika inkomst. Dock kunde yrket stundtals vara hårt och pressande – regn, snö och kyla var påfrestande och stor risk fanns för arbetsskador.

Den yttre hamnen var ofta kall och blåsigt och inte för inte bar den namnet Sibirien.”

Kerstin Wedin

Källa: Sven Aremar: *Bärare, stuvare och hamnarbetare. Ur folkmun och arkiv 2002.*

Vi hälsar nya medlemmar hjärtligt välkomna!

Bengtsson, Ulla, Halmstad
Berg, Sven-Olof, Halmstad
Bergström, Ingrid, Lund
Bjerneliden, Sylvia, Halmstad
Christiansson, Staffan, Halmstad
Gudmundsson, Rolf, Halmstad

Johansson, Jerry, Halmstad
Konradsson, Paul, Halmstad
Lagerblad, Carl, Halmstad
Larsson, Sven-Åke F, Haverdal
Magnusson Ehnqvist, Kerstin,
Halmstad

Möller, Mikael, Halmstad
Nilsson, Margareta, Harplinge
Oskarsson, Lars-Gunnar, Åsa
Sörensen, Rose-Marie, Halmstad
Tormalm, Ann-Mari, Linköping
Wallenius, Peter, Getinge

Najaden har lämnat Halmstad

Efter nästan sju decennier i Halmstad har Najaden fått en ny hemmahamn. Kampen för att bevara fartyget i vår stad var förgäves. Många Halmstadbor stod på kajen när Najaden bogserades iväg till Fredriksstad i Norge.

Foto: Christel Ek

Medlemsavgiften

Med detta HalmstadBud följer inbetalningskort för medlemsavgift för 2014-2015.

Betala avgiften före 1 november om du vill vara säker på att få årsboken före jul!

Stödande medlemskap

Anhörig till medlem kan bli stödmedlem. Sätt in 50 kr på bg: 308-5081. Årsbok och HalmstadBud erhålles genom den anhörige.

HalmstadBudet är ett informationsblad för Föreningen Gamla Halmstads medlemmar.
© Föreningen Gamla Halmstad och respektive författare. Med stöd av Kulturnämnden i Halmstad.
Layout: Christel Ek.

Tryck: Fototryck, Halmstad 2014.
FGH, Fredsgatan 5, 302 46 Hst. Tel: 035-21 40 40.
Hemsida: www.gamlahalmstad.se
E-post: info@gamlahalmstad.se
Kansliet är öppet månd-fredag 9-14.